

PRIJS DOOR VUUR-WERK

Voor haar inspanningen Nederland vuurbestendig te maken, wint 'Dr. Firelady' Cathelijne Stoof de NWO Stairway to Impact Award. Een welkom steuntje in de rug voor transdisciplinair onderzoek.

Tekst Roelof Kleis

Dat is nou een typische journalistenvraag', lacht Cathelijne Stoof. Nee, aan haar onderzoek naar integraal vuurbeheer ligt geen kinderlijke fascinatie voor vuur ten grondslag. 'Maar vuur ervaren in het landschap blijft wel heel bijzonder', erkent ze. 'En voor mijn werk is het belangrijk om regelmatig vuur te zien. Ik ga daarom elke winter en voorjaar mee om bij beheerbranden te zijn. Je blijft ervan leren.'

De interesse in vuur ontstond tijdens haar promotie. Na haar studie Bodem, Water en Atmosfeer kreeg ze de kans onderzoek te doen in een groot EU-project over verwoestijning. 'In het voorstel stond ook iets over vuur. Dat vond ik interessant. In mijn studie kwam vuur niet aan de orde. De vier elementen zijn aarde, water, lucht en vuur. Die eerste drie zitten in mijn opleiding. Vuur niet. Eigenlijk best gek. In Portugal heb ik toen onderzocht waarom er na bosbranden overstromingen zijn en erosie plaatsvindt. Daar is de kiem gelegd.'

Maar goed, dat was Portugal. In Nederland zag je geen natuurbranden. 'Stom, maar ik was me daar helemaal niet van

bewust.' Tijdens een postdoc aan de Cornell University (in de staat New York) bleven haar ideeën over brand en vuur smeulen. Terug bij WUR ontwikkelde ze PyroLife, een EU-programma waarin vijftien Europese promovendi werden opgeleid tot experts in integraal vuurbeheer. Gaandeweg ontwikkelden zich haar ideeën. Niet in de laatste plaats als gevolg van haar vele optredens in de media. Die leverden niet alleen veel uitvindingspost op ('ik krijg 2 tot 3 keer per maand mail van uitvinders die een oplossing hebben gevonden voor een brandprobleem') maar vooral een uitgebreid netwerk van mensen uit de praktijk die met natuurbranden bezig zijn. 'Dat heeft mijn ideeën gevormd over vuurbeheer, mijn onderzoekslijn en de manier van samenwerken in transdisciplinair onderzoek.'

Leven met vuur

Het verbinden van betrokkenen op verschillende niveaus en wat ze daarmee in gang heeft gezet, levert haar nu de impact-prijs van onderzoeksfinancier NWO op. Het juryrapport roemt haar invloed op nationaal en Europees beleid

rondom natuurbranden en haar inzet voor vuurbestendige landschappen en gemeenschappen. 'Mijn impact is dat ik het vakgebied Integraal Vuurbeheer heb opgezet in Nederland en Noordwest-Europa. Ik wil niet dat mensen dood gaan door natuurbranden; we moeten ermee leren leven. Als onderzoeker zie ik dat we een probleem hebben. Er is vuur en we zijn er niet goed op voorbereid.' In de media roept ze dat al jaren. Aanvankelijk zonder veel resultaat. 'In het begin werden mijn meest kritische opmerkingen er gewoon uitgeknipt. Ik merkte dat ik me daardoor steeds scherper ging uitdrukken. Op een gegeven moment zei ik in *Een Vandaag*: het is niet de vraag óf er een ramp komt, maar wanneer. Niet óf er doden gaan vallen, maar hoeveel. Dat werd wel uitgezonden.'

Het echte momentum voor verandering kwam toen vijf jaar geleden natuurgebied de Peel door een grote brand werd getroffen. 'Na die brand is de bal echt gaan rollen. 'Er waren geen slachtoffers gevallen, maar voor de provincie was het

een ramp.’ Dankzij inspanningen van de Commissaris van de Koning Ina Adema kwam daarop het onderwerp natuurbranden op de nationale agenda. Sinds begin 2022 kunnen studenten het mastervak Integrated Fire Management (aanvankelijk Pyrogeography) volgen. Gemiddeld veertig studenten doen dat jaarlijks. Stooft betreft daar uitdrukkelijk ook mensen uit de praktijk en de kunsten bij ‘om studenten op een andere manier naar het vakgebied te leren kijken’. Die transdisciplinaire aanpak is volgens haar essentieel. ‘Ik geloof er heilig in dat je de wetenschap beter en relevanter maakt door op een gelijkwaardige manier nauw samen te werken met mensen uit de praktijk. De

sociaal-maatschappelijke problemen waar we voor staan, vergen deze manier van onderzoek doen.’

Kritische noot

Maar met die aanpak loopt ze ook tegen grenzen aan. ‘De dingen waarmee ik impact heb, zijn niet de dingen waarmee wetenschappers in het oude tenure-tracksysteem promotie maken. Impact wordt doorgaans als ‘extra’ beschouwd. Binnen het nieuwe carrièresysteem Erkennen en Waarderen zou dat moeten tellen. We zullen zien. Maar het systeem verwacht ook dat je betrokken bent bij de governance van de universiteit: dat je deelneemt aan commissies en overleggen. Als transdisciplinair onderzoeker, die nauw samenwerkt met de praktijk en veel tijd steekt in impact, kun je daar niet aan voldoen. Die tijd heb je gewoon nodig om

te investeren in relaties en het opbouwen van vertrouwen. Ik kan mijn tijd maar een keer besteden.’

Erkennen en Waarderen is volgens Stooft in de kern een mooi systeem. ‘Maar om impact te zien als integraal onderdeel van het werk van een onderzoeker moet niet alleen het systeem, maar ook de cultuur veranderen. De universiteit is een plek voor innovatie. Zorg dan ook dat er een structuur is die dat stimuleert en waarin je nieuwe vakgebieden kunt ontwikkelen. Transdisciplinaire onderzoekers verbinden vakgebieden met elkaar, zowel binnen als buiten de wetenschap. Maar samenwerkingen komen moeizaam tot stand. Onderzoek zo opzetten dat impact wordt gemaakt, vergt een cultuuromslag. Mensen die wetenschap op een andere manier doen, lopen tegen grenzen van het systeem aan. Dat is demotiverend. Zo’n prijs winnen, is een feestelijke aangelegenheid. Toch uit ik deze kritische noot nu ik dit podium heb.’ ■

‘In het begin werden mijn meest kritische opmerkingen er gewoon uitgeknipt’

In april 2025 was er een grote natuurbrand op de hei bij Ede. Die ontstond door een fout bij het afsteken van een handgranaat tijdens een militaire oefening. Cathelijne Stooft: ‘We zijn nog steeds niet goed genoeg voorbereid op natuurbranden.’ ♦ Foto Guy Ackermans